

Правовий аналіз наслідків ухилення від мобілізації та призову на військову службу

20.01.2015 вступив у силу Указ Президента України № 15/2015 «Про часткову мобілізацію». Цим Указом, зокрема, визначено, що мобілізація у 2015 році проводитиметься у три черги протягом 210 діб з 20.01.15р. Зазначене, в тому числі, дозволить у період з 18 березня по 1 травня 2015 провести звільнення в запас військовослужбовців, які були призвані на військову службу під час першої, т.зв., «хвилі» мобілізації у березні 2014 року.

Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України є обов'язком, а не правом громадян України. Про це прямо говорить ст. 65 Конституції України. Обов'язок захищати державу – один із наріжних каменів державного суверенітету та незалежності.

Потрібно зазначити, що особи які проживають не за місцем реєстрації повинні повідомити про це. Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу», стаття 38: «Обов'язки органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, посадових осіб, призовників і військовозобов'язаних щодо виконання правил військового обліку», пункт 10: «Призовники та військовозобов'язані в разі зміни їх сімейного стану, стану здоров'я, адреси місця проживання (перебування), освіти, місця роботи і посади зобов'язані особисто в семиденний строк повідомити про це орган, де вони перебувають на військовому обліку».

Закон чітко визначає категорії громадян, які не підлягають призову на військову службу під час мобілізації (ст. 23 ЗУ «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію»):

- заброньовані на період мобілізації та на воєнний час за органами влади, ... в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;
- визнані тимчасово непридатними до військової служби за станом здоров'я;
- чоловіки, на утриманні яких перебувають троє і більше дітей віком до 18 років (такі чоловіки можуть бути призвані на військову службу у разі їх згоди тільки за місцем проживання);
- жінки та чоловіки, які самостійно виховують дитину (дітей) віком до 18 років (такі особи можуть бути призвані на військову службу у разі їх згоди і тільки за місцем проживання);
- жінки та чоловіки, на утриманні яких перебуває повнолітня дитина, яка є інвалідом I чи II групи, до досягнення нею 23 років;
- усиновителі, опікуни, піклувальники, прийомні батьки, батьки-вихователі, на утриманні яких перебувають діти-сироти або діти, позбавлені батьківського піклування, віком до 18 років (такі особи можуть бути призвані на військову службу у разі їх згоди і тільки за місцем проживання);
- зайняті постійним доглядом за особами, що його потребують, відповідно до законодавства України, в разі відсутності інших осіб, які можуть здійснювати такий догляд;
- народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим;
- студенти та аспіранти, які навчаються на денній формі навчання.

Військовозобов'язаний отримує особисто один із наступних документів: мобілізаційне розпорядження, повістку або розпорядження військового комісара. У повістці повинні зазначатись час та адреса, куди має прибути військовозобов'язаний. Також на ній має бути прізвище та ім'я

особи, яка підлягає мобілізації, підпис районного військового комісара, гербова печатка. Після цього військовозобов'язаний з'являється до вказаного військкомату.

Що говорить Закон про відмову від виконання цього обов'язку? Наслідки за ухилення від служби прописані у кількох статтях Адміністративного та Кримінального кодексів України.

Кодекс про адміністративні правопорушення України

Стаття 210. Порушення військовозобов'язаними чи призовниками законодавства про загальний військовий обов'язок і військову службу:

- За неявку до військкомату без поважних причин або несвоєчасне подання відомостей про зміну місця проживання, освіти, місця роботи, посади, а також порушення порядку проходження навчальних зборів (занять) тягнуть за собою накладення штрафу у розмірі 85-119 грн. Штраф здається невеликим. Навіть за повторне таке порушення протягом року можуть стягнути від 170 грн до 255 грн.

Проте у травні 2014 року Адміністративний кодекс було доповнено статтею про порушення законодавства про мобілізацію, де штрафи вже значно більші.

Стаття 210-1. Порушення законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію:

- Порушення законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію тягне за собою накладення штрафу на громадян у розмірі 170-510 грн, а на посадових осіб - 510-1700 грн. Повторне таке порушення протягом року збільшує штраф до 510-1700 грн для громадян та 1700-5100 грн для посадовців.

Також Адміністративний кодекс передбачає штрафи у розмірі 17-51 грн за умисне зіпсуття або втрату військових документів і до 17 грн за неявку у військкомат для приписки до призовної дільниці.

Кримінальний кодекс України

Стаття 335. Ухилення від призову на строкову військову службу: - карається обмеженням волі на строк до трьох років.

Стаття 336. Ухилення від призову за мобілізацією: - карається позбавленням волі на строк від двох до п'яти років.

Стаття 337. Ухилення від військового обліку або спеціальних зборів:

1. Ухилення військовозобов'язаного від військового обліку після попередження, зробленого відповідним військкоматом, карається штрафом до 850 грн або виправними роботами на строк до двох років, або арештом на строк до шести місяців.

2. Ухилення військовозобов'язаного від навчальних (чи перевірних) або спеціальних зборів карається штрафом до 1190 грн або арештом на строк до шести місяців.

При цьому юридично неграмотною є точка зору, що мобілізація може оголошуватися лише в умовах воєнного стану, і, відповідно, що дія цієї норми кримінального кодексу поширюється лише на період війни. Насправді, правовий режим воєнного стану – це можлива, але не єдина умова для проведення мобілізації.

Так, Закон України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» (ст.1) визначає, що мобілізація – це комплекс заходів, здійснюваних з метою планомірного переведення національної економіки, діяльності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій на **функціонування в**

умовах **особливого періоду**, а Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту – на організацію і штати воєнного часу.

Рішення про мобілізацію приймається Президентом України «у разі збройної агресії проти України або **загрози нападу на Україну**». (ст. 4 Закону України «Про оборону України»). Ці повноваження надані Президенту як гаранту державного суверенітету, територіальної цілісності та додержання Конституції України (ст. 102 Конституції України).

З моменту оголошення мобілізації, відповідно до ч. 8 ст. 4 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», настає **особливий період** функціонування національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, підприємств, установ і організацій. Визначення терміну «особливий період» вказано у Законі України «Про оборону України» (абз.11 ст.1), яким визначається, що особливий період – це період, який настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій.

Таким чином, буква та дух Закону говорять, що беззаперечним є зв'язок між мобілізацією та особливим періодом у державі, а також про те, що відповідальність за ухилення від мобілізації є можливою у розглянутий нами особливий період.

Підготовлено у відділі з питань внутрішньої політики і зв'язків із громадськістю та Дніпровським районним військовим комісаріатом міста Києва